

Uredništvo:
Schillerjeva cesta št. 3,
na dvorišču, I. nadstropje.

Rokopisi se ne vračajo.

List izhaja vsak dan razun nedelj in praznikov ob 4. uri popoldne.

Sklep uredništva ob 11. uri dopoldne.

Nefrankirani dopisi se ne sprejemajo.

Anonimni dopisi se ne uvažujejo.

NARODNI DNEVNIK

Upravištvo:
Schillerjeva cesta št. 3.
Naročnina znaša za avstro-
ogorske dežele:
celoletno . . . K 25.—
polletno . . . K 12.50
četrtno . . . K 6.30
mesečno . . . K 2.10
Za Nemčijo:
celoletno . . . K 28.—
za vse druge de-
žele i. Ameriko K 30.—
Naročnina se pošilja vnaprej.
Za oglase (inzerate) se
plačuje od četrstopne
petit vrste po 12 h, za
večkratni natis primeren
popust.
Posamezna št. stane 10 h.

Štev. 50.

Telefonska številka 65.

Celje, v sredo, dne 3. marca 1909.

Čekovni račun 48.817.

Leto I.

Jezikovna predloga za Češko.

Poročilo izvrševalnega odbora Narodne stranke
v seji dne 13. febr.

Jezikovno, oziroma narodnostno vprašanje v Avstriji je stopilo s predložitvijo zakonskega načrta o rabi jezikov na Češkem v nov štadij. Vlada je s to predlogo nastopila pot reševanja tega vprašanja po etapah.

Narodna stranka je že iz početka, ko je stopila namera, rešiti jezikovni spor potom zakona, v ospredje, zlasti pa na svojih mnogoštevilnih shodih meseca februarja in marca 1908 zastopala načelo, da se ima rešiti jezikovno vprašanje z zakonom za celo državo ob enem in po enotnih principih. Na tem stališču vstraja stranka še danes.

Nemci se protivijo enotni rešitvi navajajoč kot razlog, da so razmere v raznih deželah različne in da tudi ni dejanske potrebe, enakomerno urediti jezikovne razmere; v resnici pa želijo Nemci jezikovni zakon samo tam, kjer so v manjšini in kjer upajo, da bo zakon jez za napredek slovanskega življa. Drugodi pa hočejo ohraniti razmere, kakor so, ker se nadajo, da bodo s pomočjo upravnega aparata še dalje prodirali in germanizirali. Dokaz temu je že okolnost, da predloženi načrt ureja samo rabo jezikov za češko deželo, ne pa za češki narod in bi za dežele češke krone, Šlezijo in Moravo, ne imel veljave.

Z ozirom na to omejeno okrožje, za katero velja zakon, je češko stališče razumljivo, katero odklanja kompetenco državnega zbora, češ, o zadevah, ki se tičejo češkega kraljestva samega, ima sklepati samo češki deželni zbor.

Jezikovne razmere v Avstriji pa dejanski niso tako različne, da bi jih ne bilo mogoče enotno rešiti, različna je samo veljava vladajočih jezikov. To pa ni dovolj razloga, da bi Slovenci svoje načelno stališče, da se izdaj jezikovni zakon za celo državo, spremenili. Mi si ne predstavljamo v tem

okvirnega zakona, kateri bi prepustil deželnim zborom končno ureditev; mi odrekamo deželnim zastopstvom kompetenco za rešitev tega načelnega, za celo Avstrijo enako važnega vprašanja, katero se za posamezno deželo sploh ne da rešiti, ne da bi ostale pokrajine bile soudeležene. Zakon naj obvezno in v podrobnostih uredi jezikovne razmere za celo državo, in bodi torej izvršilni zakon za člen XIX. osnovnih zakonov.

Edina taka ureditev jezikovnega vprašanja bi bila za nas sprejemljiva in samo po tej poti bi se moglo pričakovati, da se uzakoni resnična ravnopravnost slovenskega jezika.

Čuditi se je torej, da jugoslovanska delegacija tega edino možnega stališča ne zastopa dosledno. Posl. Ivčević se je v „N. Fr. Pr.“ izrazil, da je treba rešiti češko - nemški spor, ki ovira vsako plodonosno delo v državi. „Slovenec“ je po zaključku državnega zbora govoril o jezikovnem boju kot o neki škodljivi stvari, ki je na poti delu za blagor ljudstva. Najbolj nevarno pa je, da je del jugoslovanske delegacije — „Slovenski klub“ sam prekršil načelo, da se reši jezikovno vprašanje enotno za celo državo, s tem, da je izdelal načrt za ureditev jezikovnih razmer v slovenskih pokrajinah.

O načrtu samem spregovorimo pozneje, tu samo opozarjamo, da pomeni tak načrt priznanje nemške zahteve, urediti jezikovne razmere po stopnjah in da ga je odkloniti že iz tega načelnega stališča. Zakonski načrt za rabo jezikov v naših deželah ne pomeni koraka naprej, kakor pravi dr. Benkovič, ampak pomeni, da se je „Slovenski klub“ umaknil nemški zahtevi.

Vladno predlogo narodna stranka tedaj iz načelnih razlogov odklanja in bi morala pri tem vstrajati, tudi če bi se Čehi s predlogo sprijaznili, na kar seveda ni misliti.

Predloga sama pa, akoravno je omejena na Češko, uveljavlja načela, ki so tudi za nas nesprejemljiva.

Ne samo, da o ravnopravnosti jezikov v tej predlogi niti govora ni, z njo bi se prvič v Avstriji postavno priznal nemški državni jezik.

Oglejmo si posamezne določbe.

§ 20. odst. 4: Glede sestave list, izkazov in zaznamb, katere vodijo politične oblasti v zadevah oborožene sile, kakor tudi glede poročil v državno policijskih zadevah, ki so določena, da se predložijo osrednjim uradom, ima ostati v rabi nemščina.

§ 23. Veljave uradnega jezika (t. j. nemškega) vojaških oblastij in orožništva za občejevanje s temi in za njihove službene zahteve se ta zakon ne dotika. (Ostane tedaj nemščina edini jezik, zlasti orožništva!)

§ 24. Za občejevanje z uradi izven kraljevine Češke ima ostati v rabi nemščina. To velja zlasti za dopisovanje med deželnimi uradi kraljevine Češke in centralnimi uradi kakor tudi za izjemoma se dogajajoče neposredno občejevanje med temi (centralnimi) uradi in uradi prve instance.

§ 32. Pri vseh državnih blagajnah in uradih, ki poslujejo z denarjem, pri računskih oddelkih se ima rabiti nemščina pri vseh zapiskih (dnevnikih, knjigah, registrih), kateri služijo v neposredno podlago za letne računske zaključke, ali pa se rabijo od centralnih organov, bodisi za sestavo perijodičnih izkazov, bodisi za izvrševanje kontrole.

§ 33, 1. odst. V notranji manipulacijski službi poštne in brzojavne urade, ki obsega sprejem, odpravo in oddajo poštnemu in brzojavnemu zavodu v odpravo izročeni pošiljki všteti to službo zadevajoče obratne zadeve, kakor tudi v iz tega izhajajočem medsebojnem občejevanju uradov in organov poštne in brzojavne urade, ima ostati v rabi nemščina. Za blagajniško in računsko službo veljajo predpisi § 32 1. odst.

Nemščina velja torej po vladni predlogi kot edini in izključni uradni jezik državnih osrednjih uradov in organov, edini jezik za poslovanje z njimi,

edini jezik za medsebojno občejevanje uradov, edini notranji upravni in posredovalni jezik, torej: državni jezik.

Noben zakon v Avstriji doslej ne obsega takih določb, katere izključujejo v osnovnih zakonih zajamčeno jezikovno in narodno ravnopravnost.

In ne samo za občejevanje s centralnimi uradi, tudi v deželi sami bi se po tej predlogi uzakonila nadvlada nemščine in nemškega uradništva.

Ako se v § 27. določa, da mora biti uradnik enojezičnega urada zmožen uradnega jezika, da je pri dvojezičnih uradih skrbeti samo „za primerno število obeh jezikov zmožnih uradnikov“, je jasno, da je ta določba edino Nemcem v prid, ker samo ti niso zmožni drugega deželnega jezika. Isto velja o v § 31 določenih stipendijah za učenje drugega deželnega jezika.

Posebno so za nemške interese prirojene določbe pri enojezičnih uradih. Iz stališča narodne ravnopravnosti moramo tako razdelitev načeloma odklanjati, ker nikakor ni pripustiti, da bi tam, kjer živijo člani nenemških narodov v kompaktnih masah, ako tudi v manjšini, bila zanje vsaka neposrednost v zasledovanju pravic bodisi pred sodišči bodisi pred upravnimi uradi, izključena. Govorimo o nenemških narodih. Kajti za Nemce je skrbjeno z določbo § 5 I. odst., ki pravi, da je drugojezični stranki zajamčiti popolno razumevanje razprave in sodelovanje pri nji, in sicer če mogoče od voditelja razprave.

Nemški predsedniki zlasti pri enojezičnih ne bodo zmožni drugega deželnega jezika; v teh slučajih bodo stopili tedaj v akcijo posebni uradniki, tolmači (§ 27), dočim bo pri drugojezičnih, zlasti slovanskih uradih predsednik, ki bo nemščine seveda zmožen, z nemškimi strankami neposredno moral nemški razpravljati.

Dvojna mera za nemške in drugojezične urade bi se očitovale tudi v rabi tiskovin, katere bi bile le za nemške enojezične urade samonemške, za vse druge urade pa dvojezične.

Maloprecizne določbe, kakoršnih v predlogi mrgoli, bi imele dalje za posledico, da bo tujim uradnikom prejško slej mogoče via facti doseči za nemški jezik še večji krog pravic, kakor jih predloga izrecno ustanavlja. Seveda se bo ugovarjalo, da obstaja ista možnost tudi za nenemško uradništvo, toda to je res samo v teoriji.

Z uvedbo jezikovnega zakona se ne bi na mah razmerje v stanju uradništva spremenilo; osrednja mesta pa bi bila ravno po načelih vladnega načrta še bolj v rokah Nemcev, kakor doslej; nenemško uradništvo bi bilo tedaj pod enakim ali še večjim pritiskom nemške centralne vlade, ko danes. S temi razmerami se v Avstriji mora vedno računati in se prav dobro računati zlasti od nemške in vladne strani.

Ako tedaj zakonski načrt obsega nejasna mesta, kakor je določba, da

LISTEK.

Izlet gospoda Broučka v 15. stoletje.

Češki spisal Svatopluk Čech. — Poslovenil
Stanko Svetina. Dalje.

Gost se je začudil njegovi kmečki podobi. Bila je to neprisiljena idila. Stale so tam različne staje, hlevi in kurniki; na gnojišču so se valjali ščetinarji; po smetišču je korakal petelin kakor turški paša sredi mnogoštevilnega harema kokošij in na strani je razprostiral tudi prevzetni pav lesketajoči se kolobar okatih peres, izpreminjajočih se v mavričnih barvah.

To napravo je moral gospod Brouček na tihem pohvaliti in je zavidal staročeškemu posestniku svobodo, po kateri smejo izkoristiti svoja dvorišča, ki so v kričnem devetnajstem stoletju za

posestnika praške hiše res gola potrata.

Na koncu mostovža je odmaknil Domšek lesen zapah debelih, z rumeno glino namazanih vrat (Lep vhod v sprejemno sobo, je pomislil Brouček) in je pozval gosta v „čumnato“, v mal, ne dosti svetel, obokan prostor, tudi s samo opeko tlakovano, z lesenim tabli-ranjem po dolnji strani sten in z različno čudno šaro opremljen.

„Čista spalnica za goste!“ je govoril sam zase prevarani gospod Brouček. „To nima niti poštene podlage. — Že opeka kakor v najbolj, navadni kmečki bajti! In v oknu — ti moj bog! — res — v oknu niti košček stekla — vse zalepljeno z nekakim mastnim papirjem! Da se ta človek prav nič ne sramuje! To je potem spalna soba posestnika dvonadstropne hiše!“

Niti hišna oprava ni napravila na gosta ugodnega vtisa. Zopet taka, sli-

kanā, kmečka škrinja, neuglajena nizka mizica predpotopne oblike, čudne, lončene posode na polici in konečno dva predmeta, za katera niti izraza nimamo.

Eden izmed njih je izgledal kakor velik oder z ogromnim kurnikom, segajočim skoro prav do stropa. Spodaj je stala dolga in široka podstava, ki je imela več predalov; nad to podstavo so stali na oglih štirje visoki stebriči, noseči nekak strop s širokim, naprej štrlečim okrajem; vse je bilo iz lesa, različno izrezano in poslikano. Med stebriči pa so viseli doli nagubani, pisani zastori, izmed katerih je bil prednji tako odgrnjen, da so se videle dvobarvne pernice in blazine, ki so bile zakrite s temi zastori. Postelja je bila tako visoka, da se je na njo moralo iti po treh stopnicah.

Dalje prihodnjč.

se razpravni jezik lahko sporazumno določi (§ 12); da velja kot razpravni jezik „die Sprache des ersten Anbringens“ (§ 12), kot kar ni razumeti samo strankinih vlog ampak tudi uradne znamenbe ali poročila, s katerimi se zlasti pogosto odvijajo akti v nespornih zadevah in pri političnih oblastih; da se v vseh drugih zadevah rabi „die der Beschaffenheit des Falles angemessene Sprache“ (§ 15); ali celo načelo, da določbe o rabi razpravnega jezika niso obvezne, (von den Bestimmungen... darf abgegangen werden), ako so vsled posebnih razmer le teško izvedljive, moramo videti v njih nevarnost za utesnitev veljave nemških deželnih jezikov. Zlasti poslednja izmed omenjenih mest živo spominja na utemeljitve, s katerimi se sedaj zlasti pri nas skuša izriniti slovenščina iz uradov. Vse te in enake določbe kažejo, da „ureditev“ jezikovnega vprašanja nima izvora v namenu dati vsem narodom, kar jim gre, v priznanju narodne ravnopravnosti, da se raba nemških jezikov ne zjamči, ker je to po osnovnih zakonih zagotovljena pravica nemških narodov; ampak da se ti jeziki le pri puščajo iz praktičnih ozirov kot pomožni jeziki poleg nemškega državnega jezika.

Govorili smo o najvažnejših določbah vladne predloge, v kolikor govorijo o rabi, ostale določbe in načela zlasti o uradništvu, o razdelitvi in spremembi sodnih okrajev in o razdelitvi v okrožja si pridržujemo za posebno poročilo.

Mislimo, da se nam je posrečil dokaz, da bi po načelih vladnega načrta ne prišli avstrijski narodi do zjamčene ravnopravnosti, da bi se po teh načelih boj za narodni jezik ne ustavil, — in da nemška vlada sploh nima drugega namena, kakor z novim zakonom zavezati naravni razvoj, prodiranje nemških narodov do enake veljave z danes gospodujočim nemškim narodom.

Omenili smo v uvodu tega poročila načrt, „Slovenskega kluba“, po katerem naj bi se uredile jezikovne razmere pri nas. Na razpolago nam je ta načrt, v kolikor ga je v „Slovenecu“ objavil dr. Benkovič. Naše načelno stališče smo že pojasnili. Treba pa je v par stavkih dotakniti se tudi nekaterih posameznosti načrta. Gotovo je značilno, kako dr. Benkovič sam označuje elaborat klerikalnih strank; pravi namreč uvodoma, da so bili muenja, da moramo (Slovenci) vsaj to kot maksimum zahtevati, kar so Nemci kot minimum postavili. („Slovenec“ 3. svečana 09.) In kakor je pomenjen ta stavek, je slovensko skromen ves načrt, kateri „se omejuje na ureditev rabe jezikov v takozvanem „zunanem poslovanju“. „Slovenski klub“ tedaj a priori sprejema nemški notranji jezik. Tudi za teritorialno veljavo slovenskega jezika določa načrti meje, kakor bi jih noben Nemec drugače. Na Štajerskem bi veljal načrt za okrajna glavarstva Celje, Ptuj, Ljutomer, Maribor. Slovenji gradec, Brežice in Kranj. Slovenci v okrajnih glavarstvih Radgona in Lipnica pa se imajo po tem jezikovnem programu slovenske stranke odreči pravicam svojega jezika. Celo jezikovno mejo na Štajerskem, kraje s kompaktno stanujočim slovenskim prebivalstvom, občine s slovensko večino v sodnih okrajih Radgona, Čmurek in Arvež prepušča najštevilnejša slovenska stranka brez boja Nemcem. Mogoče je dvojje, ali je načrt sestavljen tako površno, ali pa pomenja poklon pred mogočnim sosedom in koncesijo za ministerski fotelj. Ako se že mora v naprej določiti jezikovno ozemlje po političnih ali sodnih okrožjih in bi se kot take vpoštevalo le one s slo-

vensko večino, moralo bi se vsaj zahtevati, da se obmejni slovenski kraji priključijo sosednjim okrajem, za katere bi tudi veljala jezikovna preditev. —

O podrobnih določbah ni mogoče mnogo omeniti, ker tudi še niso vsi detajli objavljeni, vendar toliko je jasno na prvi pogled, da se omejuje načrt skoro izključno na tu ali tam itak že obstoječo prakso, ali po besedilu „Slovenčevega članka“, „ki deloma odgovarjajo obstoječemu običaju“. Posebej omenjamo le, da smatra ta jezikovni program za dopusten dogovor glede rabe razpravnega jezika in da mu zadostuje, če se uradoma skrbi, da jezika ne dovolj zmožna stranka izve bistveno vsebino. Ta slednja določba je slabša od današnje prakse.

In to je maksimalni jezikovni program „Slovenskega kluba“, tedaj program, od katerega bi se moglo še kaj odjenjati.

Z zaključenjem državnega zbora je izginila seveda tudi jezikovna predloga. Vendar je gotovo, da jo bo vlada v tej ali oni obliki znova predložila. Zato smo se morali s temeljnimi načeli te predloge baviti obširneje. Treba pa je bilo tudi opozoriti na to, kako si predstavljajo rešitev jezikovnega vprašanja klerikalci — naša najštevilnejša stranka.

Jezikovno in narodno vprašanje ne bo več izginilo iz dnevnega reda in dolžnost vsake politične stranke je, da je v tem osnovnem vprašanju vedno pripravljena. „Narodna stranka“ je v svojem programu in v svojem časopisu že opetovano precizirala svoje in sploh slovensko stališče. Izvrševalni odbor je pa sklenil, da se izdela obširna spomenica, v kateri se zbere vse gradivo in v podrobnostih obrazložijo naše zahteve; v to svrhu se je izvolil poseben odsek, kateri bo svoj elaborat imel predložiti izvrševalnemu odboru in glavnemu zboru stranke. Spomenica se bo predložila državnemu zboru.

Stranka želi, da se doseže v jezikovnih in narodnostnih vprašanjih enotno postopanje vseh slovenskih in slovanskih strank, vendar ne bo nikoli privolila v tako sramotno ponižen jezikovni program, kakor ga je izdelala slovenska klerikalna stranka.

Vsaka preureditev narodnostnih razmer v Avstriji se mora gibati v smeri proti našemu političnemu idealu — narodni avtonomiji.

Glavno načelo mora biti, da najde vsak avstrijski državljani povsodi, kjer biva njegov narod v kompaktnih masah, akotudi v manjšini ali sredi drugojezičnega ozemlja, pravico v svojem jeziku, da se mora ta jezik slišati do najvišjih mest in mora veljati tudi kot jezik uradov, kateri imajo zadevo rešiti. Uradništvo bodi one narodnosti, kakor večina prebivalstva v okraju; pri višjih inštancah bodi skrbjeno za razumno število uradnikov onih narodov, kateri žive v dotičnem okrožju; isto velja seveda o osrednjih uradih.

Naši poslanci bodo smeli privoliti le taki rešitvi tega vprašanja, ki se strinja z našimi načeli, ali jim vsaj ne nasprotuje.

Stojimo pred pragom novega državnoborskega zasedanja. Položaj Slovencev je težaven kakor je bil redkokedaj. Na čelu justične uprave stoji mož, ki je utemeljeval obtožbo proti Badenijevemu ministerstvu radi jezikovnih naredb. Od sedanje vlade je narodne ravnopravnosti še manj pričakovati kakor od poprejšnje.

Imamo pa tudi novo slovansko parlamentarno skupino. Močna je dovolj, da se bo lahko s primernim po-

vdarkom zavzela za rešitev jezikovnega vprašanja. Upravičeno tedaj pričakujemo, da dvigne svoj glas.

Dnevna kronika.

V pojasnilo. (XI. — VIII. plačilni razred držav. uradnikov in učiteljstvo.)

V šte. 46. „Narodnega Dnevnika“ z dne 26. februarja t. l. piše gospod A. P. v navedenem članku med drugim sledeče: „Kmečki fant z le ljudskošolsko izobrazbo, navadni drvar in konjski hlapec lahko postane uradnik in pride v omenjene plačilne razrede. Po dovršeni vojaški službi prestopi k orožnikom in po 12 orožniških službenih letih dobi uradniški certifikat, ter lahko postane državni uradnik.“

Da bi dosegel svoj cilj, rabi gospod P. tukaj nepošteno orodje in zasramuje uradnike v obče, posebno pa tisto vrsto, kateri so si izmed vseh uradnikov z največjim fizičnim in duševnim naporom priborili uradniško eksistenco. Fizičnim, ker so morali skozi 12 let najbolj težavno, večkrat s smrtno nevarnostjo spojeno službo delati, duševnim pa, ker so si morali že kot dorastli možje v različnih poučnih kurzi in s samoukom prisvojiti tisto vedo in inteligenco, katera jih je sposobila za uradniško službo. Govori pa g. P. neresnično, če piše, da navadni konjski hlapec in drvar lahko postane uradnik.

Dotični je postal uradnik le kot orožniški postajevodja, kateri je 12 let odslužil. Znano je, da postajevodja postane le tisti orožnik, kateri je dovolj inteligenten, torej pač redkokedaj drvar ali konjski hlapec, izvzemši, če je izvanredno nadarjen in priden in od postajevodjev ali stražmeštrov dobi le tisti certifikat za uradnika, katerega smatrajo oblasti radi si pridobljene vede za to mesto sposobnega. S certifikatom v roki pripusti še se ga le k 6 mesečnemu poučnemu kurzu ali praksi za dotično mesto in če naredi konečno skušnjo, katera v nekaterih strokah gotovo ni lahka, in je pri enakej že marsikateri praktikant z učiteljsko ali gimnazijsko maturo padel, potem še-le postane uradnik. Kaj pa je bil pred 15. leti, je pač vse eno.

Ali mislite gospod P., da iz konjskega hlapca ne more postati učitelj? Si prihrani ali podeduje par sto kron, gre zopet na šolsko klop in za 4 leta je učitelj — torej za 4 in ne za dolgih 14 let v katerih je certifikatist imel priliko si marsikatero praktično vedo pridobiti, o kateri še mlad učitelj pojma nima.

Gospod P., kaj pa ste bili Vi, ali vsaj večina Vaših tovarišev prej kakor ste šli na učiteljske? Gotovo tudi svinjski ali kravji pastir, kakor smo bili večidel vsi, kateri smo iz kmečkega stanu kaj postali. Brezumna pa bi bila radi tega trditev, da se lahko iz svinjskega pastirja postane učitelj.

Kar pa se tiče VIII. činovnega razreda, pa Vas lahko s tem potolažim, da lahko na prste preštejete vse tiste uradnike certifikatiste, kateri so v preteklem stoletju dosegli VIII. čin. razred.

Če se torej borite za zboljšanje Vašega gmotnega stanja, borite se s poštenim orožjem in ne vlačite pri tej priliki drugih stanov v blato.

Za eventualno nadaljno pojasnilo Vam je vedno na razpolago udani Josip Kosi, c. kr. poštni oficijal v Celju — bivši orožnik.

Štrajk gostilničarjev in kavarnarjev v Varaždinu. V nedeljo 28. febr. je stopilo 28 gostilničarjev in 5 kavarnarjev v Varaždinu v štrajk zaradi nepravilno odmerjene obč. užitnine. Sklenjeno je bilo ustaviti vsako prodajo in postrežbo po gostilnah in kavarnah.

v Alkohol in mladostni kaznjenci Med 600 mladostnimi kaznjenci je našel dr. Reinsberg 490 takih, kojih stariši so bili pijanci.

v Umrl je v nedeljo v Gradcu odvetnik dr. K. G. Kummer, 51 let star.

v Dr. Derschatta še vedno ni def. imenovan za predsednika Lloydovega upravnega sveta. Imenovanje je bilo že skoraj gotovo, a soga preprečili drugi, ki si tudi žele priti na to mastno mesto.

v Poljski minister-rojak Abrahamowicz bo po svojem odstopu, kakor poroča „Slovo polskie“, poklican v gosposko zbornico in bo opustil svoj državnozbornski mandat.

Politična kronika.

b Položaj. Na deželni konferenci nižjeavstrijske soc. demokracije je govoril poslanec dr. Adler o položaju. Ostro je grajal postopanje Bienenrothove vlade, katera je mesto, da bi bila dala parlamentu časa, da bi bil iz svoje moči udušil obstrukcijo, rajše zasedanje zaključila ter tako le ministerskega predsednika rešila. Soc. demokratje nimajo zaupanja v vlado ter ji bodo delali najostrejšo opozicijo. Koalicija nemških strank je največji politični pregrešek, ker sili Slovansko jednoto v obstrukcijo. Jedna najvažnejših nalog je rešiti Avstrijo te vlade. „Ne bojimo se novih volitev“, je dejal dr. Adler, „ako pridejo, nas najdejo popolnoma pripravljene“. Istinitost teh trditev se je kmalu skazala. Včeraj so se nemško-„napredne“ stranke združile s klerikalci in kršč. socialci, sklenjeno je bilo, da bodo vse nemške stranke v narodnih vprašanjih skupno postopale. Ustanovi se skupni izvrševalni odbor, v katerem bodo vse nemške stranke zastopane. Gospodje so se tudi že med seboj pogodili o bodočih volitvah ter si vzajemno zasigurali ohranitev sedanjega posestnega stanja. Nemški „napredni“ listi sicer o tem molče, pa baš to nam dokazuje, da vse nemške stranke delajo sistematično na to, da bi Slovansko jednoto pognale v obstrukcijo ter tako provocirale zaključenje zasedanja, razpustitev zbornice in razpis novih volitev. Odium za ta korak vlade bi potem padel na Slovansko jednoto, ki je bila prisiljena poslužiti se te taktike in ne nemške meščanske stranke, ki so vse to z zvito svojo taktiko provocirale. — Včeraj je konferiral ministerski predsednik s češkimi poslanci. „N. Fr. Pr.“ poroča, da so češki radikalci in agrarci ministerskemu predsedniku izjavili, da ne bodo delali obstrukcije proti predlogi o rekrutih in o podržavljenju železnic, ako baron Bienenroth poda prej svojo demisijo, ako ne, se bodo posluževali proti njemu najostrejših taktik. Danes se je v parlamentu govorilo, da kani baron Bienenroth vsled tega odstopiti. Vse te vesti pa tudi že dementirajo.

o Avstro-srbski spor. „Fremdenblatt“ glasil o našega vnanjega ministerstva piše, da nima nič proti temu, da je Rusija poskusila na svojo roko srbsko vlado pregovoriti, da vstavi oboroževanje in nastopi pot pogajanj. Avstrija vstraja na svoji zahtevi, da mora srbska vlada storiti prvi korak ter na Dunaju vprašati, kake gospodarske koncesije je Avstrija pripravljena ji dati. Predpogoj vseh pogajanj je pa jasna in odločna izjava Srbije, da za večne čase resignira na Bosno in Hercegovino in da tudi ne bo zahtevala, naj se tema deželama da kakeršnakoli avtonomija. To je notranja stvar Avstro-Ogrske. Ko srbska vlada izpolni te predpogoje, bo A. O. pripravljena začeti pogajanja o gospodarskih koncesijah in sicer na Dunaju in direktno s srbsko vlado brez vseh

O socialnem zavarovanju.

(Poročilo dr. Antona Božiča na seji izvrš. odbora Narodne stranke dne 13. februarja 1909.)

V preteklem zasedanju drž. zbora meseca novembra 1908. je predložila vlada veliko zakonsko predlogo o socialnem zavarovanju. S tem je izpolnila dolgoletno zahtevo delavstva, ugodila pa tudi zahtevi agrarcev in zastopnikov srednjih stanov sploh, ki so zahtevali, da se pritegne v socialno zavarovanje tudi samostojne male obrtnike in posestnike. Želji zastopnikov srednjih stanov se je vlada le nerada udala. — Težko je bilo prisiliti vlado k temu koraku. Zato je tem bolj čudno, ako sedaj en del onih poslancev, ki so prej na vlado v ravno omenjenem smislu pritiskali, posebno klerikalni del slovenskih državnih poslancev, kajti svoje prejšnje, v svojem časopisju vedno odobravano in kot uspeh hvalisano stališče. Ti „ljudski“ zastopniki niso imeli najbrž niti pojma o socialnem „kmečkem“ zavarovanju, kajti drugače si njihovega nastopa ne moremo razlagati.

„Narodna stranka“ si je bila od vsega začetka svesta, da bode prineslo socialno zavarovanje, h kateremu bi se pritegnili tudi manjši samostojni obrtniki in kmetje, poleg dobrot tudi bremenena. Čakala je vsled tega, da reši vlada to vprašanje in predloži zbornici zakonski načrt. Ko se je to zgodilo, je narodna stranka storila svojo dolžnost v tem oziru, da je potem svojega časopisja obširno in stvarno o vladnem načrtu razpravljala ter širila poznavanje zakonske predloge, da bi se ljudstvo tem lažje odločilo za ali proti temu zavarovanju. Nismo uganjali otročje politike kakor klerikalci, nismo najprej trobentali v svet o uspehih, potem pa se dali politiki z mrzlo vodo ljudske nevolje, ampak nastopali smo kakor se mora nastopati v tako važnih zadevah, ki se tikajo gospodarskih koristij našega ljudstva, namreč nastopali smo kot trezni računarji. Ne begati ljudstva, ampak podučiti ga in usposobiti, da se samo odloči, — to je bil vsikdar naš cilj.

Vprvo hočem prav na kratko očitati vsebino zakonske predloge o socialnem zavarovanju.

Kaj obsega vladna predloga?

Predloga o socialnem zavarovanju obsega prvič bolniško zavarovanje, drugič zavarovanje proti nezgodam in tretjič zavarovanje za onemoglost ter starostno zavarovanje.

Bolniško zavarovanje.

Bolniško zavarovanje se po vladnem načrtu raztegne na vse mezdne delavce, na delavce na domu in na posle. Ker so obrtni in industrijski delavci že po sedaj obstoječih zakonih bolniškemu zavarovanju podvrženi, gre tukaj očitno v prvi vrsti za kmetijske mezdne delavce, posebno za posle. — Vladni načrt utemeljuje to razširjenje kroga zavarovancev s tem, da se bode z zenačbo kmetijskih delavcev z industrijskimi delavci uspešno pobijalo oškodovanje kmetijstva vsled vednega pritiska delavcev iz kmetov v mesta. Res je sicer, da silijo nesamostojni ljudje iz kmetov v mesto in res je, da bodo s tem, ako se tudi kmečke posle, hlapce in deklet ter stalne delavce za slučaj bolezni zavaruje, ti delavski sloji, v socialnem oziru na boljšem, kar je z ozirom na sedanji položaj kmečkega meznega delavstva le želeli. Pa moti se vlada, ako misli, da bo bolniško

zavarovanje na stalnost delavstva vplivalo. Delavec, ki je na kmetih v bolniškem zavarovanju, ne izgubi tega zavarovanja s preselitvijo, ker se ga mora tudi v mestu kot delavca zavarovati. Na ta način se torej to vprašanje ne da rešiti. Zavarovanje samo bode za kmeta občutno breme, ker bo moral za bolniško zavarovanje svojih poslov plačevati svoj prispevek. Ker je pa kmet v slučaju bolezni svojih poslov oproščen različnih sitnostij in stroškov za posla, zato se po mojem mnenju kmetje bolniškemu zavarovanju samemu ob sebi najbrž ne bodo upirali.

Zavarovanje proti nezgodam.

Glede zavarovanja proti nezgodam predlaga vladni načrt spremembo obstoječih zakonov z ozirom na finančno saniranje zavarovalnic proti nezgodam. Te državne zavarovalnice imajo namreč od leta do leta večji primanjkljaj. Temu nedostatku hoče se odpomoči s tem, da se v bodoče dajatve ne bodo preračunjavale po povprečni skupni vsoti mezd, zasluženih v podjetju, ampak zavarovalni prispevki bi se računali ločeno za vsakega posameznega zavarovanega delavca, ki je v okrajnem zavarovalnem uradu v razvidnosti, posebej. Omenjati je tudi važno določbo, da bodo po vladni predlogi morali nositi bremenena za zavarovanje proti nezgodam **edino le podjetniki**, oziroma delodajalci. To bode za naše podjetništvo zelo občutno zvišanje izdatkov. Onih deset odstotkov, katere so dosedaj prispevali delavci, — moral bo namreč sedaj plačevati tudi delodajalec.

Zavarovanje za onemoglost in starostno zavarovanje.

Najvažnejše določbe vladne predloge se dotikajo zavarovanja za onemoglost in starostnega zavarovanja. Le o tem zavarovanju hočem nadalje govoriti.

Vladni načrt stoji na stališču, da se mora v to zavarovanje pritegniti tudi samostojne, pa gospodarsko slabe osebe — in da se mora za samostojne in nesamostojne ustvariti skupno zavarovalno upravo. Vendar odklanja vladni načrt enotnost zavarovanja nesamostojnih in samostojnih. Glede meznih delavcev (nesamostojnih) določa, da se naj uvede za mestne delavce zavarovanje za starost in onemoglost tako, da dobi delavec z dovršenim 65. letom starosti starostno rento, ako pa onemore prej, pa dobi rento za onemogle. — Glede samostojnih oseb, podvrženih zavarovanju, pa določa, da te osebe ne morejo biti zavarovane za onemoglost, ampak samo za starost ter da naj dobivajo po dovršenem 65. letu starostno rento. — Višina rent je odvisna od dobe in višine vplačevanja. Zaostalom (dedičem) se dovoli enkratna glavnična odpravnina. Ženskim zavarovancem se v slučaju poroke vrne polovica za nje vplačanih prispevkov.

Kdo mora biti zavarovan?

Od nesamostojnih (delavcev) so zavezani v zavarovanje: industrijski, obrtni in kmečki delavci, dni-narji, posli, pri gospodarstvu sodelujoči rodbinski člani, vajenci, delavci na domu, domači učitelji, domače šivilje, domače perice, postrežnice itd. Zavarovalna dolžnost se prične s 16. letom starosti; izvzete so že onemogle in več nego 60 let

stare osebe. Temu zavarovanju niso podvržene osebe z letno plačo in kojih prejemki presegajo mesečno 200 K ali letno 2400 K.

Izmed gospodarsko samostojnih oseb so zavarovanju podvrženi vsi imetniki kakega obrtnega ali kakega drugega pridobitnega podjetja ali kmetijskega ali gozdarskega obrata. Izvzeti so tisti, kojih letni dohodek presega 2400 K, ali ki nimajo redno v delu več nego dva mezdna delavca, ki ne spadata k rodbini.

Prispevki za zavarovanje.

Prispevki se preračunajo pri delavcih (nesamostojnih) po meznih razredih. Polovico prispevkov plačuje delavec, polovico delodajalec.

Prispevke pri samostojnih (obrnih in kmetih) določa predloga tako, da naj znaša mesečni prispevek pri dohodku do letnih 480 K po 50 v, pri letnem dohodku med 480 in 2400 K pa najmanj 1 K. — Deželni zborom naj bi bilo pridržano, da ta minimum (mesečno 1 K) po potrebi zvišajo. Načrt daje zavarovanim na prosto, da prispevke prostovoljno zvišajo, pri čemur imajo to dobro, da dobijo starostno, na podlagi prostovoljnih prispevkov preračunjeno rento že z 55. letom.

Doba čakanja.

Zadosego rente za onemogle znaša čas čakanja 200 prispevnih tednov. — Všteje se delavcu čas vojaške službe, nezmožnosti za delo vsled bolezni ali čas, v katerem plačuje delodajalec prispevke zanj.

Pri starostni renti znaša čas čakanja 30 let brez ozira na eventuelno prenehanje prispevanja. — Za tiste, ki postanejo za zavarovanje obvezni ob nastopu zakona ali v naslednjem letu, znaša ta čas 200 prispevnih tednov.

Uprava zavarovanja.

Za socialno zavarovanje bi se po načrtu ustanovili okrajni zavarovalni uradi kot prva stopnja, deželni uradi (rentna komisija, deželni urad in zavarovalnica proti nezgodam) kot druga stopnja in državni urad (blagajnica rent za onemogle in starostnih rent na Dunaju) kot najvišja stopnja. — Vrh tega se za razsojanja sporov ustanovi zavarovalna sodišča v posameznih deželah, na Dunaju se pa ustanovi c. kr. višje zavarovalno sodišče kot prizivna oblast.

Stroški zavarovanja.

Stroški zavarovanja za starost in onemoglost (to so stroški za upravo, rente in dajatve) se pokrijejo iz prispevkov zavarovancev in delodajalcev in iz prispevkov od strani države.

Pri delavcih je prispevek, kakor že omenjeno, stopnjevan v šestih meznih razredih od 12 v do 72 v na teden.

Pri pomagajočih rodbinskih udih so prispevki stopnjevani v treh meznih razredih po 12 v, 24 v in 36 v na teden.

Pri samostojnih znaša prispevek, kakor že omenjeno, 50 vinarjev ozir. 1 K.

Skupni letni prispevek vseh v zavarovanje za starost in onemoglost plačujočih oseb je proračunjen na okroglo 129 milijonov kron. Od te svote bi zadelo samostojno pridobivajoče okroglo 28 milijonov, delodajalce za zavarovanje uslužbencev v številni rodbinske članke okroglo 55 milijonov in delavce okroglo 46 milijonov.

Skupni stroški zavarovanja za onemoglost in starost bodo znašali v prvem letu 13'8 milijonov, v četrtem letu 27 milijonov, v desetem letu 106'2 milijonov, v 20. letu 206 milijonov, v stanju stanovitnosti utegnejo znašati okoli 305 milijonov kron. — V pokritje teh stroškov služijo skupni letni prispevki plačujočih, razven tega daje država v prvih štirih letih po dva miliona kron, od četrtega leta naprej pa državni prispevek vedno narašča in bi znašal v 10. letu po začetku zavarovanja 36'8 milijonov, v dvajsetem letu 77'9 milijonov, v 40. letu 91'6 milijonov in v stanju stanovitnosti okroglo 98'4 milijonov kron.

Visokost rente.

Koliko bi pa zavarovanci dobili na leto? Po preračunih znašala bi renta delavcev za slučaj onemoglosti povprečno po dvajsetih letih letno 279 K, po tridesetih letih 321 K in po štiridesetih letih 366'33 K. — Visokost rente se ravna po šestih meznih razredih.

Pri samostojnih znašala bi renta, ako se računi na leto 12 mesečnih prispevkov a 1 K, po dvajsetih letih vplačevanja 198 K, po tridesetih letih 222 K in po 40 letih 246 K.

Stališče o vladnem načrtu.

Po tem zelo površnem orisu vladnega načrta bi se vprašali, kako stališče naj zavzemamo k tej velevažni gospodarski predlogi?

Gre za eminentno gospodarsko vprašanje, o katerem ne morejo in ne smejo v prvi vrsti odločati posamezne politične stranke, ampak v katerem naj odločajo prizadeti faktorji sami. — Gre za žepe naših trgovcev, obrtnikov, kmetov, sploh podjetnikov in delavcev, enih nič manj kakor drugih. — Ti se morajo po treznem premišljevanju sami odločiti ter se morajo sami izjaviti. Deloma so se posamezni prizadeti sloji že izjavili in stališče zavzeli. Povdarjati mi je v tem oziru sledeče: —

Delavstvo — kmetijsko ravno tako kakor tovarniško in obrtniško — zahteva naravnost zasiguranje za starost in onemoglost ter uzakonitev vladne predloge v najkrajšem času. Hoče si ustvariti za onemoglost neke, če tudi nizke stalne dohodke, in če treba to tudi z lastnimi žulji. Tej splošni, že davno izrečeni zahtevi delavstva se je vlada udala in plod teh zahtev je ravno predloga o socialnem zavarovanju.

Obrtništvo, v kolikor bo spadalo po načrtu, ako postane zakon, v krog zavarovancev, je sklenilo v nekolikih shodi, da zahteva uzakonitev zakonske predloge; ugovarjalo pa je, da bi se naj za obrtniški stan izvedla posebna zavarovalna organizacija. Tudi se je ugovarjalo, da se mora izvesti zavarovanje ne samo za starost, ampak tudi za onemoglost.

Kar se tiče prvega ugovora, da se namreč naj ustvari za obrtnike posebna zavarovalna organizacija, zdi se vsaj meni ta zahteva neutemeljena. Stroški zavarovalne uprave so ogromni. Vlada hoče k tej upravi prispevati letno 2 miliona kron. Ako se naj ustvari posebna organizacija za zavarovanje obrtnikov, nastali bi s tem zopet velikanški stroški, katerih pokritje bi na eni strani zadelo državo, na drugi strani bi v precejšnjem delu obtežilo zavarovance (obrnike) same. S tem bi se znižala obrtnikom renta — in tega vendar obrtniki nočejo ali vsaj hoteti ne morejo, ker bi s tem sami sebi stališče poslabšali. Tudi iz razloga, ker je usoda obrtnikov in delavcev približno jednaka in ker se splošno gospodarsko stališče delavcev in obrtni-

kov ne loči, bilo bi želeti, da ne pride do dveh samostojnih uprav, ampak da se izvede zavarovanje enotno s skupno upravo. Enotno zavarovanje imelo bi za posledico tudi to dobro, da bi bil riziko za posamezne zavarovane sloje skupen in ravno vsled tega za posamezni stan manjši.

Pritrditi pa moram ugovoru, da se v vladnem načrtu za samostojne zavarovance ni uvedlo zavarovanje za onemoglost, ampak samo zavarovanje za starost. Usoda obrtnika je slična usodi delavca. Tudi obrtnik lahko postane vsled bolezni za delo nezmožen, popoln invalid. Delavec — obrtnikov pomočnik — ako postane za delo nezmožen, dobi za ta slučaj rento — in vendar v največ slučajih nima skrbeti ne za ženo, ne za otroke. Obrtnik, ki ima skrbeti za sebe, ženo in največkrat tudi še za veliko število nepreskrbljenih otročičev, je v slučaju predčasne onemoglosti izročen javni miloščini in stradanju, — ne dobi onemoglostne rente. To vendar ne gre. In ravno zaraditega mora biti naša zahteva, da se vladni načrt izpremeni ter tudi za gospodarsko samostojne zavarovance (obrtnike in kmete) ustanovi poleg zavarovanja za starost tudi zavarovanje za onemoglost.

Kaj pa kmetijstvo? Kmetje izrekli so se na klerikalnem kmečkem shodu v Ljubljani proti zavarovanju in vodja slovenske ljudske stranke je pozabivši delavski in obrtniški stan navzoče kmete zagotovil, da bodo poslanci, kolikor jih je pod njegovo komando, glasovali proti zavarovanju in ljudstvo ubogali. — Čudno je, da se je na klerikalnem kmečkem shodu v Gorici izrekla pretežna večina za socialno zavarovanje. Klerikalci na Štajerskem ne vejo z vprašanjem glede zavarovanja kaj početi. Ne bi se radi zamerili kmetom, ne prišli bi radi v nemilost pri delavstvu — in izjavljajo, da sta „Slov. Gospodar“ in „Straža“ odprta vsem, ki se hočejo glede socialnega zavarovanja javno, najsibode za ali proti izreči, samo liberalcem ne.

V tako važnem gospodarskem vprašanju na ta način cincati in svojo nedelavnost in neznanje ljudskih potreb

prikrivati, je „ljudske“ stranke in „kmečke zveze“ nevredno.

Brezdvomno je, da je socialno zavarovanje kmetijstva potrebno in priporočljivo. Poglejmo sedanji težki položaj različnih prevžitkarjev in onih, ki morajo prevžitek dajati! Koliko bede, koliko medsebojnega sovraštva, koliko sodnijskih preprirov, ki povzročajo propad mnogih kmetij! Že stem, da bi se prevžitki če ne popolnoma odpravili ampak vsaj omejili ter bremena prevzemnikom zljajšala, o čemur bi se morala v zakon sprejeti posebna določba, bilo bi našemu kmetovalcu zelo in izdatno pomagano. Četudi nizka renta za starost, bi osigurala staremu in za delo nezmožnemu kmetu prenesljivo starost in bi prinesla v hišo dohodke, kateri bi prišli v dobro celi kmečki družini, ako vlada v njej soglasje in medsebojna pomoč; ako pa se stari in mladi ne sporazumejo, osigurala bi renta starim vsaj deloma življenje v starosti ter jih storila kolikor toliko neodvisne.

Da se renta ne more doseči brez lastnih prispevkov zavarovanca, je bilo od vsega začetka umljivo.

Nekaj pa je, kar stori vladno predlog v tej obliki, kakor je sedaj državnemu zboru predložena, nesprejemljivo, — namreč visokost prispevkov in manjkajoče zavarovanje za onemoglost.

Prispevki, katere bi moral kmet plačevati za socialno zavarovanje, so tako visoki, da jih redno ni mogoče zmagati. Kmet že danes toži čez velike davke, kateri so neznosni posebno zaradi različnih visokih deželnih, okrajnih in občinskih doklad. — Kmet opravičeno toži o visokosti delavskih in poselskih mezd, ki so ravno v zadnjih letih poskočile z neprimerno hitrostjo na nezdržljivo visokost. Naprtitimu sedaj še hujše breme socialnega zavarovanja s tako visokimi prispevki bilo bi neodpustno. Srednji kmet s posli in domačimi otroki, ki mu pri gospodarstvu pomagajo, moral bi plačevati zavarovalne prispevke za sebe, svoje domačine in za posle, vrhu tega bi moral plačevati polovico prispevkov za bolniško zavarovanje itd. Ako trdim, da bi v normalnih razmerah znašale te

dajatve od 30 do 50 kron na leto, gotovo ne pretiravam. — Leto za letom tako visoke prispevke plačevati je za našega kmeta tem težje, ker se do sedaj še ni rešilo vprašanje o razdolženju kmečkih posestev, o preustroju dedne pravice za kmečko ljudstvo, o preosnovi zemljiškega davka itd. [Dokler ne bodo druga kmečka vprašanja rešena in dokler ne bo zagotovljen obstanek našega kmetijstva, tako dolgo se mu tako velikih bremen ne sme nalagati.

Vrhu tega je vladna predloga v sedanji obliki nesprejemljiva zaradi tega, ker ne določa rente za onemoglost. Vprašamo, kaj pomaga kmetu zavarovanje za starost od 65. leta naprej, ako te starosti v največ slučajih niti ne doseže? Kaj mu pomaga zavarovanje, ako ni preskrbljeno za slučaj, da pred 65. letom svoje starosti od naporenega dela in truda odzore do mraka popolnoma onemore ter postane za vsako delo nezmožen? Oče leži v bolnici in je za delo nezmožen, — mati se peha za otroke, kopa otrok strada; oče je plačeval za starostno zavarovanje — sedaj, ko je pred tem časom obnemogel, pa ne dobi ničesar! Delavec v takem slučaju dobi letno rento, mali kmet, ki bi rento ravno tako potreboval, je ne dobi!

Takega zavarovanja pripustiti ne smemo!

Vprašam dalje, ali je po novi zakonski predlogi skrbjeno za z otroki mnogobrojno obdarjene družine, katerih je ravno na kmetih toliko? Ali jim je zljajšano breme prispevkov? Je li skrbjeno, da se starišem z velikim številom otrok vsaj deloma odvzame skrb

za slučaje največjih potreb, in se jim daje vzgojevalne prispevke itd.? — Za vse to ni skrbjeno in zaradi tega je treba vladni načrt predrugačiti,

Še mnogokaj bi se dalo sedajnemu vladnemu načrtu ugovarjati.

Pravim pa, da se zavarovanje za starost in onemoglost vseh delavskih slojev, malih kmetov in obrtnikov mora izvršiti. — Ideja sama je zdrava in dobra. Le način izvedbe je pomanjkljiv glavno v grajanih potezah. — Treba jetorej, da se vladni načrt temeljito preustroji, da se v njem upravičene zahteve posebno samostojnih zavarovancev temeljiteje upoštevajo ter samostojnim ne nalagajo tako visoka bremena, ki utegnejo peljati ne k blagoslovu posebno kmetijstva, ampak k propadu.

R. Diehl
Žganjarna, Celje
priporoča svojo veliko
zalogo doma žgane
slivovke, tropinovca
brinovca, vinskega
žganja in domačega
konjaka.

25 2-15

**Dva krasna moderna
lestenca za plin**
(za salon in jedilno sobo)
sta naprodaj po nizki ceni. — Vpraša se v „Zvezni
tiskarni“ v Celju.

144 1

Poštno hran. račun št. 54.366.
— Telefon št. 48. —

„LASTNI DOM“

Pisarna je v Celju,
Rotovške ulice št. 12

Uradije se vsak dan
razun nedelj in praznikov
od 8.—12. ure
*** dopoldne. ***

**Najboljša prilika za sigurno štedenje je plodonosno nalaganje gotovine
pri denarnih zavodih, ki nudijo najugodnejše pogoje.**

registrovana kreditna in stavbena zadruga
z omejeno zavezo v Gaberju pri Celju

sprejema hranilne vloge od vsakega, je član
zadruga ali ne, na tekoči račun ali na hranilne (vložne) knjižice in jih obrestuje letno po

pet od sto (5%)

Hranilne knjižice drugih denarnih zavodov sprejema kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje prenehalo. — Rentni davek plačuje zadruga in ga ne odteguje vlagateljem, tako da dobijo na leto celih 5 K od naloženih 100 K. — Posojila daje proti 6% obrestovanju na osebni kredit, proti zastavljenju vrednotic, dragocenosti ali nepremičnin na menice ali dolžna pisma. — Odplačuje se na račun glavnic in obresti v mesečnih ali v posebej dogovorjenih četrt oziroma — polletnih obrokih. ****

Edino narodno kamnoseško podjetje v Celju.

Prva južnoštajerska kamnoseška

industrijska družba.

Brzjavlj.: „Kamnoseška industrijska družba Celje“.

Stavbena in umetna kamnoseška obrt s strojnimi obratom.

Izvrševanje vseh stavbenih del: kakor stopnic, fasad, podbojev, pomolov, nastavkov itd. iz različnih kamenov in cementa.

Specijalna delavnica in podobarski atelje za umetna cerkvena dela kakor: altarjev, obhajilnih miz, prižnic, kropilnih in krstnih kamnov itd.

Brušenje, puliranje in struganje kamena s stroji.

Mногоštevilna zaloga nagrobnih spomenikov iz različnih marmornih vrst granitov in sijenitov po raznovrstnih narisih in nizkih cenah.

Naprava zidanih ali betoniranih rodbinskih grobišč (rake).

Tlakovanje cerkva, dvoran in hodnikov s šamotnim ali cementnim tlakom.

Izdelovanje pohištvenih plošč iz različnih najbolj idočih marmornih vrst v vseh oblikah. Popravljanje spomenikov, ude: lavanje napisov v iste.

posredovanj drugih velesil. Tako oficiozno glasilo „Nemški in madžarski listi“ objavljajo še nadalje senzacionalne vesti iz Srbije z očitnim namenom hujskati na vojsko. O miroljubnem mišljenju srbskega naroda nam priča članek belgrajske „Večerne pošte“, ki pravi, da prav gotovo ne pride do vojske. List poziva narod, naj se prime svojega dela, ker je dežela že dovolj pretrpela v minulih mesecih, ko je bila takorekoč vsa trgovina ustavljena. Aneksija Bosne in Hercegovine stane Srbijo že 50 milijonov dinarjev, katere bo moral srbski narod plačati. Čas je, da se hujskanje preneha, ljudstvo pa naj ne posluša več hujskačev, ki po kavarnah razsajajo in ščuvajo. Ako bi tudi nemški in madžarski listi v tem smislu pisali, bi prišlo kmalu do za obe stranki častnega in zadovoljivega sporazumljenja.

o Boj za predsednika. Kršč. socialci vzdržujejo kandidaturu dr. Pattaja ter upajo, da ga bodo vsi Nemci soglasno volili. „Union“ piše, da ima slovanska večina v parlamentu pravico na to, da se iz nje srede izvoli predsednik. Dr. Pattaj kot predsednik bi bil tudi zato posebno nevaren, ker bi kar ex-presidio uvajal v parlament one navade, katere so kršč. socialci upeljali in uveljavili v dunajskem mestnem zboru in v nižjeavstr. dež. zborni, kar bi pa bilo parlamentu prav gotovo na veliko škodo.

v V ogrski magnatski zbornici je govoril grof Tisza o aneksiji Bosne in Hercegovine. Tisza pravi, da popolnoma odobruje postopanje vojnega ministra v tem vprašanju, da je bila aneksija potrebna in da je on pripravljen nositi tudi vse posledice aneksije. Tisza pravi, da je pripisovati nasprotstva, ki so navstala v evropskih državah proti aneksiji pripisovati angleškemu vplivu ter očita angleškemu narodu, da si pač po krivici domišlja, da mu je božja previdnost podelila misijo soditi o postopanju še nerazvitih narodov. (Tu se vidi, da Madžari Angležem ne morejo odpustiti, da so spoznali nevarnost velikomadžarske ideje in brutalne madžarizacije slovanskih narodov na Ogrskem). Posebno hujskajoče je govoril Tisza o Srbiji. Dejal je, da bi bila strahopetnost, mirno vtakniti v žep srbske provokacije ter atentat na ugled A.-O. kot velesile, ako bi Srbiji dovolili kompenzacije na tak način, da bi si ta domisljala, da smo se z bali nje groženj. Ogrska bode podpirala z vso energijo vse korake skupne vlade glede rešitve tega vprašanja. To pretiravanje je v trenutku, ko je mirna rešitev avstro-srbskega spora na najboljšem potu, na tako vzvišenem mestu kakor je ogrska magnatska zbornica pač popolnoma neumestno.

v Položaj na Hrvatskem. Baron Rauch je bil te dni na Dunaju in pravi, da je cesarju poročal, da se je položaj v teku minulega leta popolnoma spremenil. Koalicija propada, tako trdi Rauch, duhovi so se pomirili in kmalo bo mogoče zopet uvesti parlamentarni način vlade na Hrvatskem. — Danes je začela sodna razprava proti srbskim „veleizdanikom“. Obtožbo zastopa „slavni“ državnik Accurti. Pravda bo trajala do 7. aprila. Ako bi do tega dne ne bila končana, bo razprava pretrgana in se bo nadaljevala še le 14. aprila.

Štajerske novice.

a „Stražina“ obrekljivost. V soboto smo v „N. D.“ prijeli dr. Korošca radi njegove neresnične trditve o stadišču „Nar. str.“ napram zavarovanju za starost in onemoglost pri Sv. Križu bl. Slatine. Dr. Korošec si ne ve dru-

gače pomagati iz zadrege, kakor da v „Straži“ zabavlja, da „noben član (izvršev. odb.), to vemo iz „gotovega“ vira ni vladnega načrta zaradi (!) zavarovanja preštudiral“. O resničnosti te Koroščeve trditve priča danes priobčeni referat g. dr. Božiča. Da se klerikalci ne sramujejo take neumne lažnjivosti in obrekljivosti! Sicer pa — saj vemo: finis sanctificat media!

d „Kupčico zavrčana“ očita ljubi naš prijatelj „Slovenec“ nekaterim gospodom v Celju, ki delajo pri Glavni mlekarni. Žalostno, če ne ve ničesar drugega povedati! Mi bi sicer lahko gg. klerikalcem vrnili (a to upravičeno) z enakim denarjem; saj še ni dolgo tega, kar je bil dr. Korošec v Celju! Celjskim klerikalcem pa bodi povedano, da bodo s tako neumnimi noticami spravili vse goste od Terscheke. Če se jim boče po „Slovenca“ od različnih klerikalnih špičljcev očitala vsaka kupica vina, niso neumni, da bi tje zahajali! Škodo bo pa trpel g. gostilničar, katerega poznamo sicer kot kulantnega moža, in pa celo podjetje.

d Celjski trgovec Viktor Wogg in „petroljum“. Opozarjamo nemški narodni svet za Spodnje Štajersko, da pošilja trgovec V. Wogg v Celju slovenskim trgovcem po deželi slovenske ponudbe za prodajo „petrolja“. Sicer g. Wogg še ne zna dobro slovenski; piše n. pr., da „kar cena in kakovost zadene, je pripravljen usako konkurenco podceniti“. Pa počasi se bode že naučil, saj kaže dobro voljo in uslužnost Slovincem s tem, da tudi pošto lepo slovenski napiše. Ako bode še imel slov. dopisnice in ako bode daroval C. M. družbi 1000 K, potem lahko sigurno računati na naročila, ker bode s tem pokazal, da je res naše gore list! Zato, g. Wogg, le pogumno naprej!

d Wolf — ein deutscher Mann! Minul petek so priredili nemški radikalci v Aninih dvoranah v Gradcu velik shod, katerega so se udeležili Wolfjanci in pa pristaši viteza z rdečim nosom, Schönererja. Wolf je mlatil svoje slamo; iz katere se da le redko še kako zrno izmlatiti. Vočigled pisarenju spodnještaj. nemških lističev in pa znanega „Štajerca“ bodo pa vseeno zanimive te Wolfove besede: „Radikalci se trudijo usodo nemšk. naroda v Avstriji tako voditi, da najde velik, vroče pričakovani trenutek še nemštvo v Avstriji! Kje so tedaj „veleizdajalci“? Po Wolfovem govoru so se pa vzdignili schönerijanci in so ga račeli napadati. Neki Wastl mu je očital, da mu je mandat pripihal isti „strupeni diš klerikalizma“, proti kateremu se je Wolf, oče losvonromovstva tako navdušeno boril; neki Heidinger je očital Wolfu, da bi njegova kumpana Mühlwerth in Pacher celo (!) odobraval jezikovno predlogo za Češko, ako bi Pacher postal minister. Royer je očital Wolfu, da je glasoval za volilno reformo, izvor vsega hudega za Nemce. (Demokratični so namreč naši Nemci le takrat, kadar se love za delavci. Če jim pa ti pokažejo hrbet, se razburjajo nad „internacionalnostjo“ delavstva!) Ta očitek je Wolfa tako razburil, da je šel s pestmi nad govornika. V dvorani je zavladalo grozno kričanje in psovanje; nemški dijaki so se medtem medseboj kontrahirali, da je bilo veselje. Nemška kri bo tekla v potokih! Konečno se je Wolf „pral“; a mu je stvar šla slabo izpod rok. Shod se je v splošnem razburjenju zaključil. Kakor poroča graški „Volksbl.“ so zborovalci popolnoma pozabili na vahtarico.

a Glasbena šola Ljubljanske glasbene matice v Celju priredi svoj prvi koncert dne 7. marca t. l. ob 6. uri zvečer v veliki dvorani Narodnega

doma. Blagajna se odpre ob 5. uri, kjer se bodo dobivali tudi programi po 20 h. Simfonija Veltava izvajala se bo na štirih glasovirjih.

d Podružnici družbe sv. Cirila in Metoda v Celju je poslal veleč. g. Janez Gnezda, župnik v Veliki Dolini na Kranjskem, 30 K v blagi namen, za kar se mu izreka najtoplejša zahvala.

d Premena posesti. V Vojniku je kupil krčmar Ratej vilo grofa Stubenberga.

b V Braslovčah se je vršil 1. in 2. t. m. poučni tečaj „Krščansko socialne zveze“. Obžalovanja vredno je, da so se zbrali klerikalci v nemškutarski gostilni Stanzerja, kateri se je težko odločil razvesiti slovensko trobojnico. Godijo se zares čudne reči. Gospodje klerikalci porabijo vsa sredstva, da le dosežejo svoj cilj. H koncu govora je namreč govornik vprašal: „Kateri nima denarja pri sebi, naj vzdigne roko, da dobi zastoj kosilo.“ Na ta način se dobi seveda lahko dosti udeležencev, če se na shodih zastoj je in pije. Kosilo se je morda plačalo iz blagajne „obmejnih Slovencev“, katera je še do danes brez izkazanih računov. Kaj ne, gospod dr. Korošec?

b Moška podružnica sv. Cirila in Metoda za Rečico-Nazarje in Mozirje je zopet poslala naši družbi 6540 K in sicer se je zopet nabralo pri gosp. Ant. Turnšku v M. Nazarju 17 K in pri njemu na njegov predlog del daca dali zbrani krčmarji 38 K, Katica Čuježova na Rečici 9 kron in Stermšek v Mozirju 140 K, skupaj 6540 K. Da podružnica tako živahno deluje, je zasluga vstrajnega delovanja odbora in gosp. inženirja V. Turnška, kateri se je trudil ustanoviti podružnico. Vsem darovalcem prisrčna hvala!

d Iz Gotovelj. Vsled posredovanja žalske kmetijske podružnice je imel pretečeni četrtek naš kmetijski potovalni učitelj, g. Goričan v Roblekovem vinogradu pri Sv. Jederti praktični pouk o rezanju trsa. Navzoč je bil odbor kmetijske podružnice skoraj polnoštevilno in zbralo se je k pouku prav lepo število starih in mladih Gotovljanov, ki smo, ne oziraje se na to, da je sneg kar sipalo na nas, kakor kakšna mnogoštevilna komisija s škarkami hodili od trsa do trsa ter smo pod strokovnjaškim vodstvom gospoda potovalnega učitelja debatirali, kakšno obliko je dati trsu, da bo prav uspeval in rodil. Sprejeli smo od gospoda učitelja mnogo krasnih praktičnih migljajev. Prezeble ude smo ogreli potem v kleti g. Robleka vživajoč gostoljubnost našega g. poslanca v polni meri. V topli sobi smo še marsikatero koristno rekli. G. Goričan je podal še mnogo lepih naukov o vinarstvu in svojih doživkih in praktičnih izkušnjah, katere si je pridobil na svojih potovanjih v tujini; g. Mihalj Jošt je pripovedoval zanimive podrobnosti s svojega poučnega potovanja po Češkem; glasile so se prisrčne zdravice. Srčna zahvala naši kmetijski podružnici, g. Goričanu in posebno našemu gospodu državnemu poslancu g. Robleku za to krasno prireditve!

d V Konkurz je prišel v Mariboru g. Ferd. Janšek, trgovec s špecerijo v Mariboru, Tegetthoffova cesta. Konkurni komisar je deželosodni svetnik dr. Wokaun, upravitelj konkurzne mase dr. Pipuš, odvetnik v Mariboru.

b Iz Ljutomera. Kaj pa je z našo bolniško blagajno? Kakor slišimo, so nastavljeni tukaj ljudje, ki ne vedo razločevati vrednosti goldinarjev od kron. Samo nemškutarjem ne smemo zameriti, če se tupatam malo zmotijo, saj je to vendar človeško.

b Iz Ljutomera. Zima je huda, hrane primanjkuje, zato pa tisti drzen ptiček vedno čivka v „ptujski kroti“.

d Umrl je v Slov. Bistrici mizar Jože Lorber, star 89 let. Bil je pristaš nemške stranke.

d Električno razsvetljavo z obločnicami je upeljala tvrdka Rütger na svojem skladišču pri hočem kolo-dvoru.

d Iz Cirkovca pri Ptuj piše dopisnik v „Slov. Gospodarju“ z dne 25. febr. t. l. št. 8 v zadevi nove postaje, kjer hvali Korošca in Piška, da sta ta dva državna poslanca delavna, ki se potegujeta za omenjeno novo postajo. To je pa kratkomalo neresnično. — Občina Cirkovca spada v delokrog ptujskega okraja in to ve vsakdo, da je za ptujski okraj državni poslanec g. dr. Miroslav Ploj. — Torej Korošec in Pišek nimata s Cirkovčani nič opravka. Pedenj dolg jezik kupiči že več let v Cirkovcah jezo in sovraštvo. Dokler ta ne zgine, ni upanja, da bi došlo do določbe postajališča v Cirkovcah.

d Težko ranil je v Rogoznici pri Mariboru na pustni torek ob priliki nekega plesa fant Čepe ženo in hčer krčmarja Frangeša, kateri sta pomirjevali v nekem prepiru. Ženi je z nožem razrezal celo ramo, hčerko pa ranil z nožem trikrat v obrazu.

d Za „Narodni sklad“ je nabral g. Jakob Kumerc iz Slivnice na pustno nedeljo v veseli družbi pri g. Graseliju 4 K. — Prisrčna hvala!

d Prostovoljna požarna bramba v Hočah se je zaradi odstopa načelnika in njeg. namestnika razpustila. Ali bi ne bilo mogoče ustanoviti slovenske?

d Umrl je v Gortini pri Muti lesotrzec I. Ferk, star 67 let.

b Dvojna mera pri c. kr. fin. ravnateljstvu v Gradcu. Čitalo se je v Vašem cenjenem listu, da so na ovadbo nekega mestnega urada zažugali davčnemu uradniku disciplinarno preiskavo, ker je kolkoval zglastilno polo o vojaški taksi z narodnim kolkom. Pa ravno taisto je tudi storil davčni asistent Suske v Mariboru, razloček je bil le v tem, da taisti ni porabil narodnega kolka, temveč znamko z Bismarkovo glavo. Hotel je s tem namreč namigniti, da bi rajši plačeval vojaško takso Prusiji kakor pa Avstriji. Mistični, da ga je kdo poklical zaradi tega na odgovor? Gotovo ne, ker visoka gospoda v Gradcu se bojda tako boji Bismarka, da bi rajše odpustila deset Slovencev, kakor pa da bi enega uradnika Bismarkovca malo strahovala. Dotična pola je pri okrajnem glavarstvu v Mariboru na ogled.

Kranjske novice.

V Postojni je umrl 1. t. m. zvečer vrl narodnjak in naprednjak, posestnik in trgovec g. Anton Ditrich, spoštovan daleč naokrog.

o V gospodinjstvo šolo na Vrhniki se je sprejelo 51 učenk, mnogo se jih je zaradi pomanjkanja prostora moralo odpustiti.

o Osrednja perotninarska za druga priredi jutri 4. t. m. sestanek perotninarjev in rejcev malih živali v Ljubljani v Hotel Lloyd ob 8. uri zvečer.

o Slov. glasbeno društvo „Ljubljana“ (konkurenčno klerikalno društvo „Glasb. Mat.“) je imelo 1. t. m. občni zbor; predsednikom društva je izvoljen dr. Vlad. Pegan.

o Porotna obravnava zoper Julija Mazele iz Gradca v Novem mestu se je pričela včeraj 2. t. m. Obdolžen je zlorabe uradne oblasti v l. 1904. Kupoval je takrat graščino Krupo od

barona Apfaltrerna. Baš isti dan, ko se je sklepala pogodba, pa je prišla na baronovega zastopnika brzojavka od Kauschea z Dunaja, ki je ponujal 10.000 K več. Mazelle je baje ukazal uradnici, da brzojavko za par ur zadrži. S tem je podano hudodelstvo. Stvar ni prišla takrat v javnost, ampak šele leta 1907. o priliki državno-zborskih volitev, ko je Mazelle nastopil kot slov. napredni kandidat zoper klerikalca Šukljeta. Takrat so klerikalni časopisi zadevo raztrobili. Sodna razprava dožene, kaj je na stvari resnice. O izidu bomo poročali.

Koroške novice.

v Zaradi postavitve slovenskih kandidatov na Koroškem za bližnje deželnozborske volitve se je znani Observator zopet razjezil v mariborski „Straži“ nad koroškim katol. pol. društvom. Očita mu celo „donkišoterijo“, češ da je „pol. dr. 4 mandate kar zavrglo, to je da za 4 mandate ni postavilo kandidatov ali pa je te mandate brez potrebe prepustilo nemškim kršč. socialcem. Pozivlje kmete v dot. okrajih, naj si sami postavijo kandidate. Kakor je videti, skozinsko klerikalni celovski politiki še vedno niso po volji „nad-katolikom“ pri „Straži“.

v Iz Prevalj se nam piše: tukajšnji volilni okraj za kmetsko skupino Železna Kapla-Pliberk je edini volilni okraj, kjer bodo najbrž Slovenci zmagali. Slovenski zaupniki so postavili za kandidata Franca Grafenauerja. A on je postavljen tudi v splošni skupini in ako v tej skupini prodre, odloži mandat v kmetski skupini. Kot eventuelni kandidat za to skupino, kjer sami slovenski kmetje volijo, je pa postavljen duhovnik, akoravno je dovolj slovenskih mož, kateri bi kmetsko ljudstvo zastopali. Seveda je samoobsebi umevno, ako Slovenci glase cepijo, da tudi v tej skupini lahko Nemci zmagajo. Zato bodo pač mnogi proti svojemu prepričanju volili duhovnika.

v Občni zbor slov. kršč. soc. zveze za Koroško se je moral zaradi visokega snega preložiti na poznejši čas.

v Železniški promet na progah Beljak-Ponteba, Beljak-Področica, Celovec-Jesenice-Trst je za nedoločen čas ustavljen.

Primorske novice.

v Občinske volitve v Vodnjanu v Istri je namestnija razveljavila. Zmagali so bili kršč. socialci, ker se italj. liberalna stranka volitev ni udeležila, češ da so bile predpriprave nepravilne.

v V občinski urad v Sanvinčenti so vlomili ropaji in odnesli ves denar.

v „Hrvatska čitaonica“ se osnuje v Valunu na Čresu.

v V Biljanu je umrl obč. starešina vrli rodoljub Jakob Kožlin.

Po svetu.

b Za prvo mednarodno lovsko razstavo se je osnoval v Pragi 1. t. m. deželni odbor pod predsedstvom grofa Sylva Tarouca.

b „Puntar“ Sandanski, načelnik bolgarskih vstaških čet v Makedoniji, na katero glavo je turška vlada svoj čas razpisala 1000 funtov, je sedaj v Carigradu kot gost Mladoturkov in se pogaja z vlado zaradi ustanovitve bolgarskih šol v sandžaku Seres.

b Srbi v Ameriki. Več tisoč Srbov iz Amerike se je prijavilo za prostovoljce v event. vojski proti Avstriji. Nabrali so 50.000 dinarjev, ki so jih poslali odboru za narodno obrambo.

b V Dubrovniku se mudi znani angleški publicist, ki osobito mnogo piše o razmerah na Balkanu, R. W. Sveton Watson, znan pod pseudonimom Scotus Viator.

b Japonski princ Kuni se je podal iz Dunaja v Budimpešto. Od tam pojde potovat čez Balkan.

v Umrl je na Dunaju feldmaršallajtnant Geza baron pl. Weigl v 66. letu starosti.

v Kadetna šola v Kaminici pri Petrovaradinu se premesti v Zagreb.

d 100 let vojno ministerstvo. Nemški cesar Viljem je zopet „govoril“. Dne 1. t. m. so slavili stoletnico, kar je Viljemov praded ustanovil vojno ministerstvo. Viljem je slavil ta čin in „blagoslovi“ delovanje tega ministerstva. Tudi odlikovanja so ob tej priliki deževala.

d Na Tirolskem je nenavaden mraz. V mnogih krajih je pal toplomer na 25 stopinj pod ničlo.

v Predlog o gradnji novih vodnih cest, posebno one med Dunajem in Krakovom, predloži baje vlada poslanski zbornici.

v Nekoliko statistike. Leta 1870 je znašalo cerkveno posestvo na Ogrskem in Hrvatskem 1.288.612 katastralnih oralov, a leta 1900 pa že 2.506.275 katastralnih oralov. Torej se je povečalo za polovico. Fideikomisi, to je vezano plemiško posestvo, katerega imetnik ne sme prodati, ker je rodbinsko premoženje dotične aristokratske rodbine, so znašali 1870. leta 463.352 katastralnih oralov, a 1900. l. pa že 2.360.822.

v Na poljedelski šoli v Subotici je med izpitom začelo goreti šolsko splotje. Tristo navzočih se je polastila silna panika, in kerso tudi že stopnice začele goreti, so morali po večini poskakati iz oken. Mnogo jih je hudo ranjenih.

v Velikanski mestni športni prostor nameravajo napraviti na Dunaju in sicer v bližini klavnice v Nussdorfu. Prostor bi obsegal 60.000 m².

Slovanski zapiski.

o Časnikarji pri „veleizdajalskem“ procesu v Zagrebu. Kolikor smo dozdej obveščeni, so poslali svoje zasebne poročevalce časniki „Narodni Listy“ (češki), „Corriere della Sera“ (italj.), „Times“ (angl.), „New York Herald“ (angl.), „Národní Politika“ (češki), „Birževija Vjedomosti“ (ruski); iz Budimpešte pride osem, in tudi iz Dunaja pride mnogo časnikarjev. Tudi velike agencije (Havas, petrogradska itd.) pošljejo svoje zastopnike.

o Beda v Dalmaciji. Namestnija je dobila od ministerstva zaproseno podporo 200.000 kron za lajšanje bede v Dalmaciji. Skupaj se je v ta namen izdalo letos že 600.000 kron.

d „Venkov“, glasilo češke agrarne stranke, priporoča dne 26. m. m., naj bi se pri dopolnilnih državnozborskih volitvah za vol. okraj Vyšehrad (mandat dr. Černohorskega) dal mandat oni množini nad 100.000 dolnojeavstrijskih Čehov, ki pri današnjih razmerah ne morejo dobiti poslanca.

d Trinajstletnica smrti velikega hrvatskega politika, ustanovnika hrvatske stranke prava, dr. Ante Starčevića, se je obhajala te dni.

d Vojaška diktatura na Hrvaškem? Osješka „Narodna Obrana“ prinaša razgovor svojega rednega zagrebškega dopisnika z nekim visokim vojaškim dostojanstvenikom: „V slučaju vojske Avstrije s Srbijo bo na Hrvatskem in v Bosni proglašeno bojno stanje. V tem slučaju seveda tudi Raich ne ostane več ban, ker njemu dati oblast in vojsko na razpolaganje, bi značilo dati detetu ogenj. Zato bo uvedena na Hrvatskem vojaška diktatura, njej na čelo bo postavljen eden domači sin, ki dobro pozna razmere na Hrvatskem. Na Dunaju že imajo tako osebo, a njenega imena vam ne smem povedati.“

Najnovejša brzojavna in telefonična poročila.

Vojska ali mir?

Belgrad, 3. marca (Brz. „Nar. D.“) Včeraj je bil ruski poslanik Sergijev pri ministru zunanjih zadev Milovanoviću in mu dal v imenu ruske vlade

prijateljski nasvet, naj Srbija opusti svojo zahtevo po teritorijalni odškodnini in po avtonomiji Bosne in Hercegovine, ker teh zahtev evropske vele-vlasti ne morejo podpirati. Popoldan so bili tudi diplomatični zastopniki Angleške, Francoske, Nemčije in Italije pri Milovanoviću in mu dali podoben nasvet. Milovanović je izjavil, da srbska vlada jemlje nasvet na znanje. Nato se je sešel pod predsedstvom kralja Petra ministerski svet, ki je trajal 3 ure. Soglasno se je sprejel sklep, da se odgovori prigovarjanju vele-vlasti, da Srbija na more odnehati od zahtev, ki jih je postavila skupščina, Srbija še zmiraj upa na pravičnost Evrope. Posebno ševzdržuje svojo zahtevo po avtonomiji Bosne in Hercegovine.

Poneverjenje v hranilnici.

o Praga, 3. marca. (Brz. N. Dn.) „Venkov“ poroča iz Benešova, da se je pri tam. hranilnici odkrilo veliko poneverjenje. Sumi se splošno, da je krivec ravnatelj Karel Mahaček. Primanjkljaj znaša 75.000 K. Ko se je zvedlo o poneverjenju, se je takoj uprizoril na hranilnico run, ki še traja naprej.

Zasledovanje čeških narodnih socialcev.

o Kladno, 3. marca. (Brz. Nar. Dn.) Tukaj je socialnodemokratski poslanec Aust sklical protestno zborovanje proti vojski, militarizmu in preganjanju čeških narodnih socialcev, katero je pa vladni zastopnik razpustil. Ko so hoteli zborovalci po mestu demonstrirati, so bile vse ulice od žardarmerije zasedene. Množica je ogorčeno protestirala proti temu in ker je položaj bil zmiraj nevarnejši, je dal že žandarmijski častnik povelje: „Streljati!“ Poslanec Aust je komaj pomiril ljudstvo da se je mirno razšlo.

Iz sodne dvorane.

v Obsodba slušateljev rudarske visoke šole v Ljubnem na Zg. Štaj. Kakor so lansko leto časniki poročali, so uprizorili slušatelji rudarske visoke šole lansko leto pravo obleganje policijske stražnice v Ljubnem, ker se je enega njihovih tovarišev zaprl. Zato je prišlo 45 visokošolcev na zatožno klop. 23 jih je bilo oproščenih, ostali so dobili zaporne kazni od dveh dni do enega tedna.

Društvene vesti.

o Šaleška podružnica Slov. planinskega društva ima svoj redni občni zbor v soboto, dne 6. t. m. v gostilni g. Cerovška v Šoštanju. Vspored: 1. Poročilo o delovanju v letu 1908. a) tajnikovo, b) blagajnikovo. 2. Volitev 2 odbornikov. 3. Razgovor o delovanju v prihodnjem letu. 4. Slučajnosti. — Občni zbor se vrši ob 7. uri zvečer; ako ta ni sklepčen, se vrši ob 8. uri drugi občni zbor, ki je pri vsakem številu udeležencev sklepčen. Vsak prijatelj planinstva je dobrodošel!

o Slovanska Čitalnica in Bralno in pevsko društvo v Mariboru priredita v nedeljo dne 7. snuša 1909 v Narodnem domu v Mariboru gledališko predstavo „Deseti brat“, narodno igro s petjem v petih dejanjih. Pri predstavi sodeluje slavni „Slovanski orkester“. Začetek točno ob 8. uri zvečer. Blagajna se odpre ob 7. uri zvečer.

o II. redni občni zbor „Akad. društva slov. veterinarjev na Dunaju“ se vrši v četrtek 4. t. m. v Protiviener Bierhalle (Rechte Bahngasse-Strohgasse z običajnim sporedom.

o Društvo „Zvezda“ na Dunaju vabi k zabavnemu večeru, ki ga priredi v nedeljo dne 7. marca 1909 v dvorani „Lehrerhausvereina“ v VIII. okraju, Langeg. 20. (Josefsg. 12). Na vspeh je predavanje, petje, koncertiranje in gosli, šaljev nastop itd.

Tržne cene.

2. marca.

Dunajska borza za kmetijske pridelke: Promet utihnil.

Produktni trg. Pariz: moka za tekoči mesec 31'05, moka za prihodnji mesec 31'40, moka za marc — junij 31'65, moka za maj — avgust 31'75, pšenica za tekoči mesec 23'95, pšenica za prihodnji mesec 24'15, pšenica za marc — junij 24'60, pšenica za maj — avgust 24'70, rž za tekoči mesec 16'60, rž za prihodnji mesec 16'60, rž za marc — junij 16'85, rž za maj — avgust 16'85.

Sladkor. Praga: surovi sladkor prompt K 22.90, za oktober — december K 21'90. Tendencia mirna. — Vreme lepo.

Sladkor. Trst: Centrifugale Pilés prompte K 29 — do 29 7/8, za v dobavi K 29 3/4 do 30 5/8. Tendencia stalna.

Budimpešta, 1. marca. Pšenica za april 13'36, pšenica za maj 13'15, pšenica za oktober K 11.13, rž za april K 10'30, rž za oktober K 9'36, oves za april K 8'72, oves za oktober K —, koruza za maj K 7'36. Promet 12.000 met. st.

Budimpešta, 1. marca. Svinjad: ogrske stare, težke — do — vin., mlade, težke 139 do 140 vin., mlade, srednje 139 do 140 vin., mlade, lahke 139 do 140 vin.; zaloga 20.111 kom.

Svinjska mast v Budimpešti: 147 —, namizna slanina 127 —.

Lepo posestvo

v Dobrni, 10 minnt od kopališča, v prahu prosti legi, zelo primerno za kakaga penzionista, pripravno tudi za prodajo tobaka, žganjarijo, fijakarijo in sploh za vsako obrt, s 30 orali dobre zemlje (20 oralov lepega gozda), z lepim sadovnjakom in vili podobno hišo (gostilno) se proda vsled rodbinskih razmer z ali brez gospodarskih potrebščin. — Vpraša se pri gosp. F. Marinschek, Celje, Glavni trg. 139 4-1

Mlad delaven trgovski

pomočnik

specerijske stroke se sprejme v trgovini M. Berdajs, Maribor, Grajski trg. 138 3-2

Steckenpferd-

101 40-2

lilijno mlečno milo

najmileje kožno milo kakor tudi proti soln-čnim pegam!

— Dobiva se povsod! —

Založništvo Ig. pl. Kleinmayr & Ferd. Bamberg v Ljubljani.

Pravkar so izšle v najinem založništvu:

Guy de Maupassant: Novele

Debeluška; Oskrbnik; Vrvica; Morilec; Srečanje; Končano; Pijanec; Nekdaj; Pismo, ki so ga našli pri utoplencu; Poleno; Resnična dogodba; Razbita ladja. Iz francoščine preložil: DR. IVO ŠORLI. Dr. Ivo Šorli, že najbolje znan kot samostojen pesnik, nudi s to svojo knjigo izbornen prevod najlepših novel odličnega Francoza Guy de Maupassanta, ki jih bodo radi čitali v slovenski krogih. 8°, 220 strani. Broširane 3 K, elegantno vezane 4 K. 133 10-2